

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjelte

Nordisk konferanse i sansestimulering

Med sans for barn

*Fysisk miljø, utvikling og
inkludering*

Sted: Scandic Hell

Tid: 21. september 2026

*“Barnehagens og skolens fysiske leke-
og læringsmiljø”*

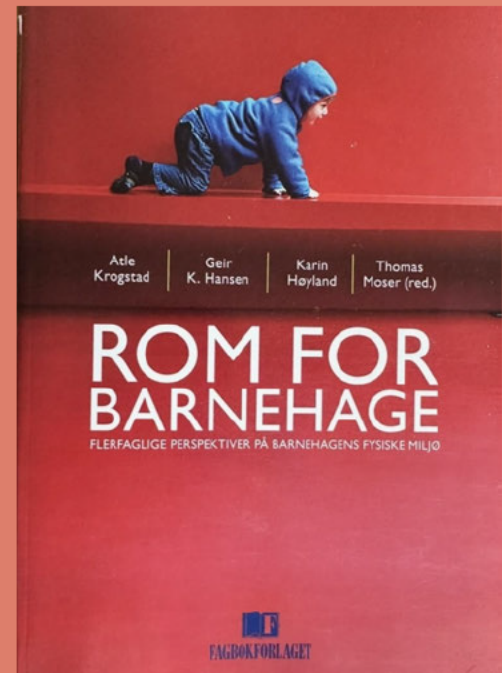
“Rom som fremmer inkludering”

Magnhild Nordal Eggesbø, rådgiver i fysisk
læringsmiljø i barnehage og skole
Trondheim kommune

Hvem er jeg?

- Trøndersk sunnmøring
- Gift og to gutter
- Liker musikk, maler og er hobbygartner
- Pedagog
- Styrer
- Rådgiver
- Utviklingsorientert
- “Nettverker”:
 - BARN&Rom
 - Vi Skaper Rommet
- Ønsker å gjøre “en forskjell”
- Barns perspektiver
- Medforfatter i BARN OG ROM (2025)
- Rom for barnehage (2012)

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjelte

Vi Skaper Rommet - Rommet Skaper Oss

- Nettverk om skolens fysiske læringsmiljø

BARN&Rom

- Nettverk om barnehagens fysiske leke- og læringsmiljø

Konferanse om sammenhenger i barns liv

MED SANS FOR BARN

Dette skal jeg snakke om:

- **VELKOMMEN INN** som verdi
- **“EN RAMME FOR VÅRE LIV”**
- **HVA SIER BARNA?**
- **HVA ER ET FYSISK LEKE- og LÆRINGSMILJØ?**
- **HVORFOR SKAL VI UTVIKLE “RIKERE” LEKE- og LÆRINGSMILJØ? - intensjon og tanken bak**
- **HVORDAN** kan dette gjøres?

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjelte

EN RAMME FOR VÅRE LIV

60 PROSJEKTER I TRONDHEIM

1984-2014

SKIBNES ARKITEKTER AS

*“Alt det menneske er og gjør er bundet til erfaringer av rommet.
Rommet har et eget språk og en egen kode.
Et mektig språk, enda mektigere enn det verbale og skrevne,
som går gjennom alle kulturer og alle epoker.”*

Carlina Rinaldi

tidligere leder for det pedagogiske arbeidet ved de kommunale barnehagene i Reggio Emilia
og etterfølger av Loris Malaguzzi

(en av det tjuende århundrets fremste pedagogiske tenkere)

Rommet som den 3. pedagog

- **BARNET SELV**
aktivt, kreativt og utforskende
- **DEN VOKSNE PEDAGOGEN**
medforsker, tilrettelegger,
deltager
- **ROMMET**
og de muligheter det gir

HVA SIER BARNNA?

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjelte

Vi Skaper Rommet - Rommet Skaper Oss

- Nettverk om skolens fysiske læringsmiljø

BARN&Rom

- Nettverk om barnehagens fysiske leke- og læringsmiljø

Fortellinger

“Nå er de inne i klasserommet, og vil ikke gå ut”

Charlottenlund skole, lærer 3. trinn

“Det beste er at jeg kan sitte på ulike steder”

Sunnland skole, elev 10. trinn

“Rommet er tilpassa oss lissom. Æ like det inni mæ, æ veit ikke helt, men VARIASJONEN kanskje...”

Buvik skole, jente 3. trinn

“Mamma, takk for at du valgte denne barnehagen for mæ!”

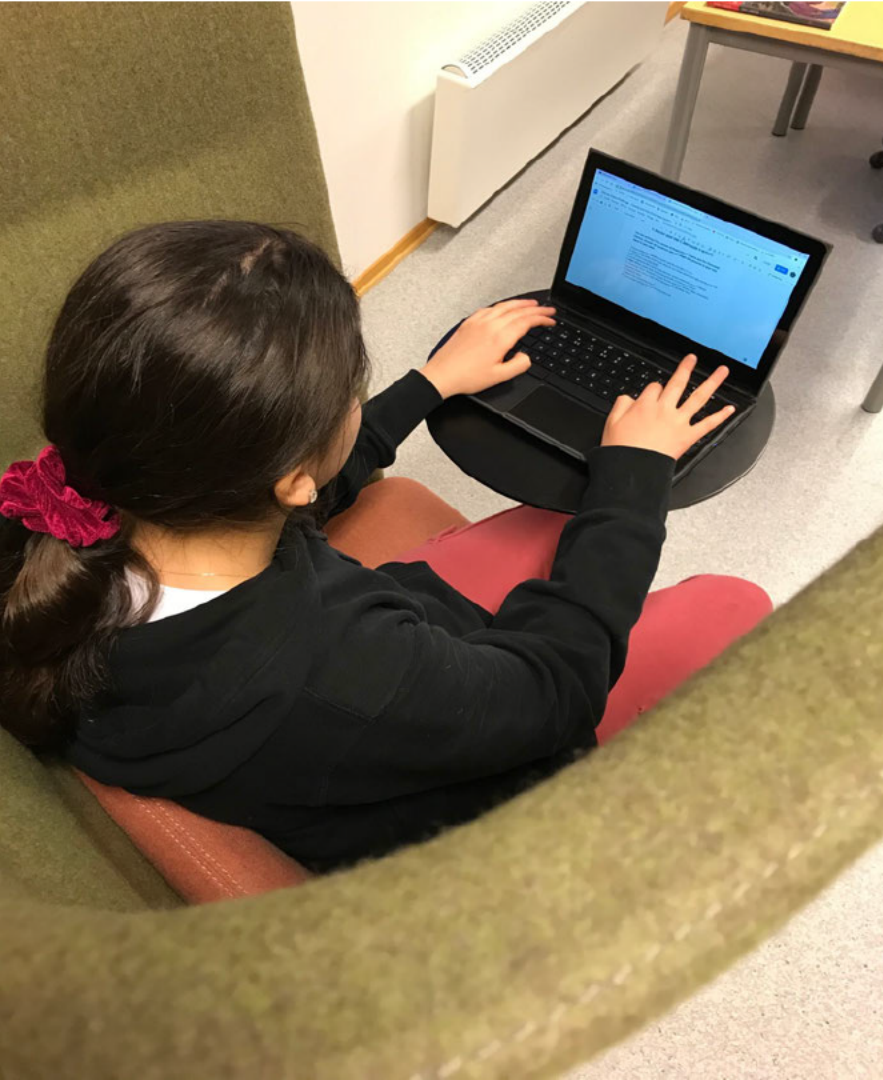
Øya barnehage, jente 5 år

"Det beste som har skjedd i
livet mitt"

"Vi jobber mye bedre nå"

"Det virker"

"Kampen om stolen"

“LUKSUS!”

“Det er stillere her når vi jobber”

“Det er lettere å jobbe i et fargerikt og mulighetsrikt rom, kontra et kjedelig og ordinert rom”

“Man klarer å konsentrere seg godt i tribunen”

“Digger lesekroken!”

“Enkelt å ommeblere”

“Rikt, ikke kjedelig”

“Komfortabelt”

“Vi har det koselig”

TILBAKEMELDINGER FRA ELEVER, 8. TRINN

“Barbordet og sakkosekkene er utrolig bra”

“Barbordet er genialt for samarbeid”

“Det er enklere å konsentrere seg her”

“Det er enklere å følge med i dette klasserommet”

“Jeg får til å konsentrere meg så bra i grønnstolene”

“Grønnstolene er deilige”

TILBAKEMELDINGER FRA ELEVER, 6. TRINN

“Jeg liker at jeg kan forandre sittestilling utover dagen”

“Jeg jobber bedre når jeg får variere måten jeg jobber på”

“Flere valgmuligheter med flere måter å jobbe på, gir meg større konsentrasjon”

“Jeg kan bevege meg mer”

“Jeg trodde møblene skulle virke forstyrrende, men jeg får økt konsentrasjon”

“Vi er heldige som får bruke dette rommet”

Konferanse om sammenhenger i barns liv

MED SANS FOR BARN

Barna forteller oss at det fysiske har betydning!

Konferanse om sammenhenger i barns liv

MED SANS FOR BARN

**HVA ER ET FYSISK LEKE- og
LÆRINGSMILJØ?**

pedagogisk miljø

= forholdet mellom

- Det synlige miljøet:
arkitektur, planløsning,
møblering og materialer
- Det usynlige miljøet:
holdninger, læringssyn,
barnesyn og syn på
hverandre

RE

“HVA er et fysisk læringsmiljø?”

Et FYSISK LÆRINGSMILJØ består av:

- ROM: vegger, tak, gulv, lys, lyd osv
- INVENTAR: Stoler, bord, podier som verktøy
- MATERIALER og UTSTYR
- BARNs prosjekt og læreprosesser

Materialer og utstyr skal invitere til utforskning, lek og læring.
Materialene skal invitere inn og inspirere
Materialene skal være varierte, utfordrende og skape nysgjerrighet

Materialene skal være synlige og tilgjengelige i et “rikt” miljø - noe for ALLE
Materialene skal organiseres på en **ESTETISK** måte for å virke innbydende og “vakre”

“Møteplassene” for BARN skal være **INKLUDERENDE**, alltid plass til en til og ha noe for alle

Materialene skal inspirere til “det 100-språklige”

- Sosialkonstruktivistisk syn på læring: Kunnskap og mening blir til i samspill mellom mennesker
- Barn er sosiale aktører som bidrar til egen og andres læring
- Samspill med de fysiske og romlige omgivelser er viktig for barnas mestring, medvirkning og konstruksjon av mening og kunnskap i skolen.

Læringsyn

ROM SOM VIRKER

«De fysiske rom skal avspeile og understøtte den pedagogiske praksis man ønsker å gjennomføre»

Sitat Winie Ricken

Det fysiske er et verktøy -
som kan gjøre ønsket
praksis lettere

*Et godt læringsmiljø kræver overensstemmelse mellem både organisering, pædagogisk praksis og de fysiske rammer. **Winie Ricken, 2010** ©*

**Det handler aldri bare om
romløsninger**

men om
pedagogikk
elevsyn/barnesyn
læringssyn
barns verdi i samfunnet
den enkelte barnehages og
skoles kultur
personalets kompetanse
organisering og ledelse

i kontekst

Konferanse om sammenhenger i barns liv

MED SANS FOR BARN

HVORFOR SKAL VI UTVIKLE

“RIKERE” LEKE- og

LÆRINGSMILJØ?

- intensjon og tanken bak

A close-up photograph of a child's hands holding a small, glowing white object. The scene is illuminated by a dense array of blue lights, likely from a string of lights, which creates a shimmering, ethereal atmosphere. The child's hands are silhouetted against the bright light of the object they are holding. The background is dark, making the blue lights and the white glow stand out prominently.

**MILJØENE
GJENSPEILER
SKOLENS og
BARNEHAGENS
PEDAGOGISKE
PLATTFORM OG
VERDIER**

**HVILKEN SKOLE? HVILKEN BARNEHAGE?
HVA SKAL BARN LÆRE? BLI? KUNNE?
VÆRE?
HVEM ER DE?**

SKOLENS formålsparagraf §

§ 1-1. Formålet med opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, **opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.**

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einkilde si overtyding. **Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.**

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne **delta i arbeid og fellesskap** i samfunnet. **Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.**

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha **medansvar og rett til medverknad.**

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav **og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst.** Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

BARNEHAGENS formålsparagraf §

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha **rett til medvirkning** tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt **sted for fellesskap** og vennskap. **Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.**

A photograph of a classroom inside a log cabin. The walls are made of horizontal wooden logs, and the ceiling is also wooden. There are three windows with white frames, letting in bright light. Several young students, mostly boys in blue jackets, are seated at dark wooden desks. A teacher, a woman in a blue and white outfit, is standing near the back of the room, interacting with the students. A map is hanging on the wall. The overall atmosphere is rustic and cozy.

Klasserommet
for 100 år
siden

Hva kan det fysiske læringsmiljøet
gjøre for motivasjon og trivsel på
skolen?

**Tradisjonelt klasserom i dagens skole.
'Bussen'**

Så hva er spørsmålet hvis dette er svaret?

TRONDHEIM KOMMUNE
Trånten tjelte

THE BIG WHY

A photograph of children sitting at a table, engaged in a drawing activity. One child is drawing a simple ice cream cone on a piece of paper. There are various art supplies like markers and a box on the table. The scene is brightly lit, and the overall tone is educational and creative. The text 'THE BIG WHY' is overlaid in large, bold, black letters across the center of the image.

TVERT IMOT, DET FINNES HUNDRE

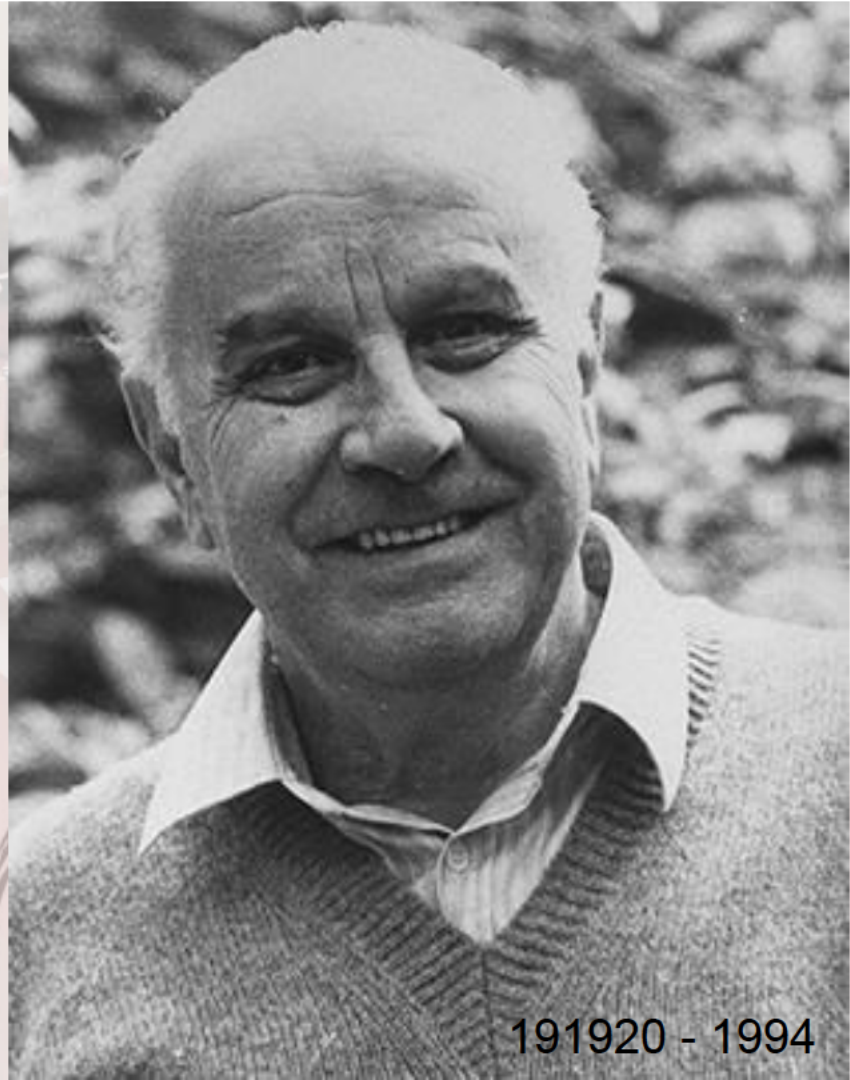
Et barn er laget av hundre

*Barnet har hundre språk
hundre hender, hundre tanker
hundre måter å tenke på...*

...
*et barn har hundre språk
men blir frarrøvet nittini.
Skolen og kulturen skiller hodet fra kroppen...*

...
*Vi ber dem å oppdage bare den verden som
allerede finnes og av hundre berøver vi dem
nittini...*

LORIS MALAGUZZI , pedagog og psykolog

191920 - 1994

KREATIVITET

“Redselen for å gjøre feil på skolen, ødelegger barns kreativitet”

SIR KEN ROBINSON
AUTHOR & EDUCATOR

TED

**DO SCHOOLS
KILL CREATIVITY?**

FLASKEHALS

MANGFOLD - hvordan skape større variasjon i skolens fysiske læringsmiljø?

Hvorfor skal grunnskolen være smalere enn både elevmangfoldet og samfunnet?

Elise Farstad Djupedal - skoleforsker som disputerte, 21.11.26

STØRRE VARIASJON i det fysiske læringsmiljøet?

Strikking	Teater	Sykkelstell
Makrame	Dukkeverksted	Båtførerprøve
Forming i skinn	Korps	Litteratur
Hyttebygging	Orgel	Livredning
Fysikksløyd	Kjemi	Arbeid i barnehage
Porselensmaling	Engelsk	Forskning
Linolsnitt	Fysikk	Landbruk
Emaljering	Samisk	Skolehage
Svømming	Jazzballett	Foto og mørkerom
Slalom	Sjakk	Film
Fotball	Fluebinding	Hestestell
Friluftsliv	Lokalhistorie	Birøkt
Matlaging	Sanking	Arbeidsutplassering
Baking	Skoleavis	

ET UTVALG AV VALGFAGENE I GRUNNSKOLEN I 1983

Valgfag i grunnskolen i 1983

ULIKHET SOM RESSURS

“Æ blir mæ i møte med dæ”
Åsvang skole

INGEN ER LIKE VI ER
FORSKJELLIGE BÅDE UTENPÅ OG
INNI OSS.

FAMILIER KAN VÆRE
FORSKJELLIGE

DET ER FINT Å
VÆRE FORSKJELLIGE

Flere elever utenfor klassen

4317 elever går på spesialskoler eller i spesialgrupper. Antall elever utenfor klassefellesskapet har økt med 10 prosent de siste fem årene.

Veilederen Spesialundervisning

← Til forsiden

☰ Innholdsfortegnelse

📄 Last ned

🖨️ Skriv ut

7.3 Organiseringen av opplæringen

Organisering av elevene

Alle elever skal tilhøre en basisgruppe/klasse, jf. [opplæringsloven § 8-2](#). De skal være i denne basisgruppen/klassen så mye av skoletiden at deres behov for sosial tilhørighet og stabilitet blir ivaretatt. Dette gjelder også for elever som får spesialundervisning. Prinsippet om sammenholdte klasser er en bærebjelke i fellesskolen og har også en viktig funksjon i forbindelse med inkludering av elever. Dersom elevene tas ut av basisgruppen/klassen kan dette føre til at elevens sosiale tilhørighet til basisgruppen/klassen svekkes.

Flere elever tas ut av klassen

I 2019 gikk over 400 flere elever i spesialavdelinger enn for fem år siden. En økning på 10 prosent. Stadig flere elever blir også utplassert én eller flere dager i uka.

■ 2014 ■ 2015 ■ 2016 ■ 2017 ■ 2018 ■ 2019

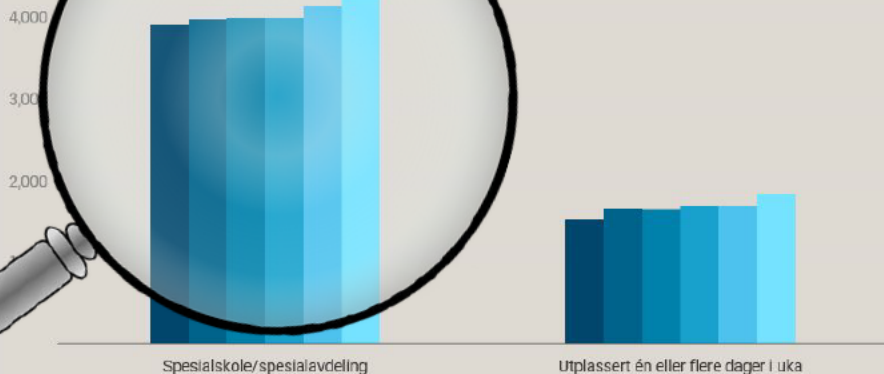

Chart: Utdanningsnytt.no • [Get the data](#) • Created with [Datawrapper](#)

«Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring. Tilpasset opplæring gjelder alle elever, og skal i størst mulig grad skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet»

Utdanningsdirektoratet

INKLUDERENDE LÆRINGSMILJØ

TRONDHEIM KOMMUNE
Trånten tjelte

~~UNDERSVNING =
LÆRING~~

THE 4 C'S:
COMMUNICATION
COLLABORATION
CRITICAL THINKING
CREATIVITY

Kompetanser for det 21. århundre

Fagkompetanse

IKT-kompetanse

Kommunikasjon og samarbeid

Kreativitet og innovasjon

Kritisk tenkning og problemløsning

Metakognisjon og å lære å lære

Personlig og sosialt ansvar

Liv og karriere/jobbkompetanse

Borgerskap - lokalt og globalt

Fagovergripende
kompetanser ^{Dybde-}læring

Kreativitet
Samarbeid

-Kritisk tenkning

-Kommunikasjon

-Lære å lære

-Borgerskap

-Digital kompetanse

-måter å tenke på

-måter å arbeide på

-arbeidsredskaper

-å leve i verden

La stå!

Har vi noe for alle barn?

inkluderende praksis
tilgjengelighet
materialrikdom

Konferanse om sammenhenger i barns liv

MED SANS FOR BARN

HVORDAN kan dette gjøres?

BARN & Rom

BARN & Rom

R o m m e t S k a p e r O s s

Nettverk som metode

- læring i fellesskap
- profesjonsfellesskap

TRONDHEIM KOMMUNE
Trånten tjelte

Vi lærer sammen og utfordrer hverandre i nettverkene

**“Vi Skaper Rommet
- Rommet Skaper Oss”
- nettverk av 20 skoler**

**“BARN & Rom”
- nettverk av 28 barnehager**

Vi Skaper Rommet - Rommet Skaper Oss

Effekt mål

1. Utvikle gode og varierte læringsmiljø for barn hvor det er sammenheng mellom rom/arkitektur og pedagogikk.
2. Videreutvikle det fysiske miljøet i skolene slik at det blir en pedagogisk ressurs.
3. Utvikle et miljø som gir gode rammer for elevers læring, utvikling og sosiale liv.
4. **Utvikle et inkluderende læringsmiljø med større variasjon for flere elever.**
5. Utvikle og innhente kompetanse om rommets betydning i pedagogisk kontekst.
6. Integrere både det fysiske og det psykososiale læringsmiljøet som viktige komponenter i barns læringsmiljø.
7. Progresjon i læringsmiljøene gjennom bevisst bruk av materialer og utstyr.
8. Utvikle et felles språk - bidra til å etablere delingskultur og læring i fellesskap

Funksjons- og arealprogrammet for skoleanlegg i Trondheim kommuna:

1. Skolebygget skal sikre at det fysiske og psykososiale læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring.
2. Bygget skal fremme læring og ivareta elevenes arbeidsmiljø, **alternative arbeidsmåter og variasjon** i organisasjonen
3. **Tilgjengelige** arealer og **nærhet** til læremidler og utstyr

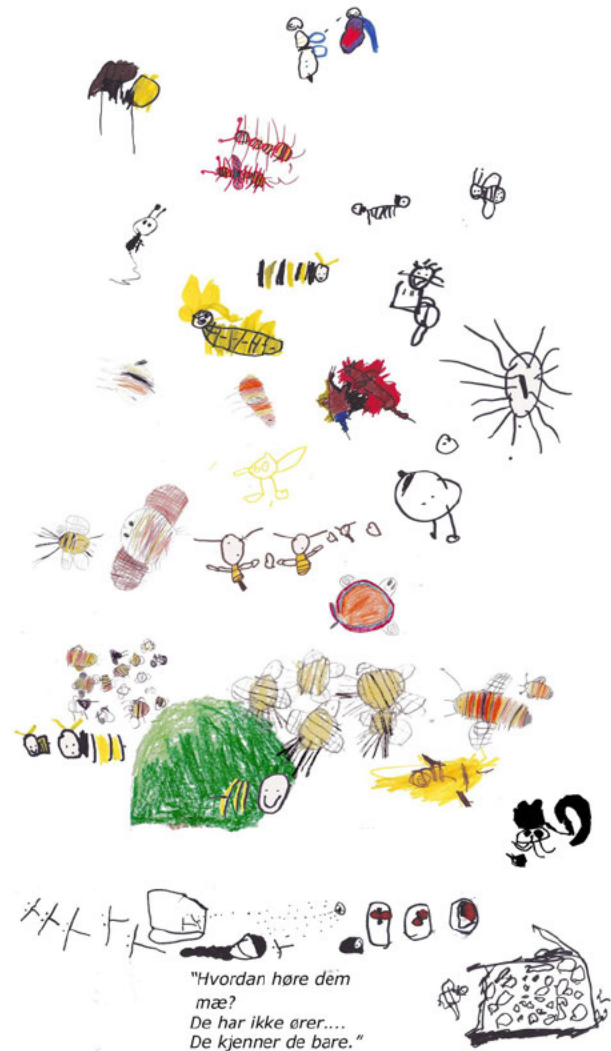
TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjelte

REFLEKSJON som metode for å bli bevisst egen praksis

- å se igjen
- sammen med andre
- ny forståelse

- kanskje jeg ikke har rett...
- jeg ser det litt annerledes nå...

NY OG UTVIDET FORSTÅELSE

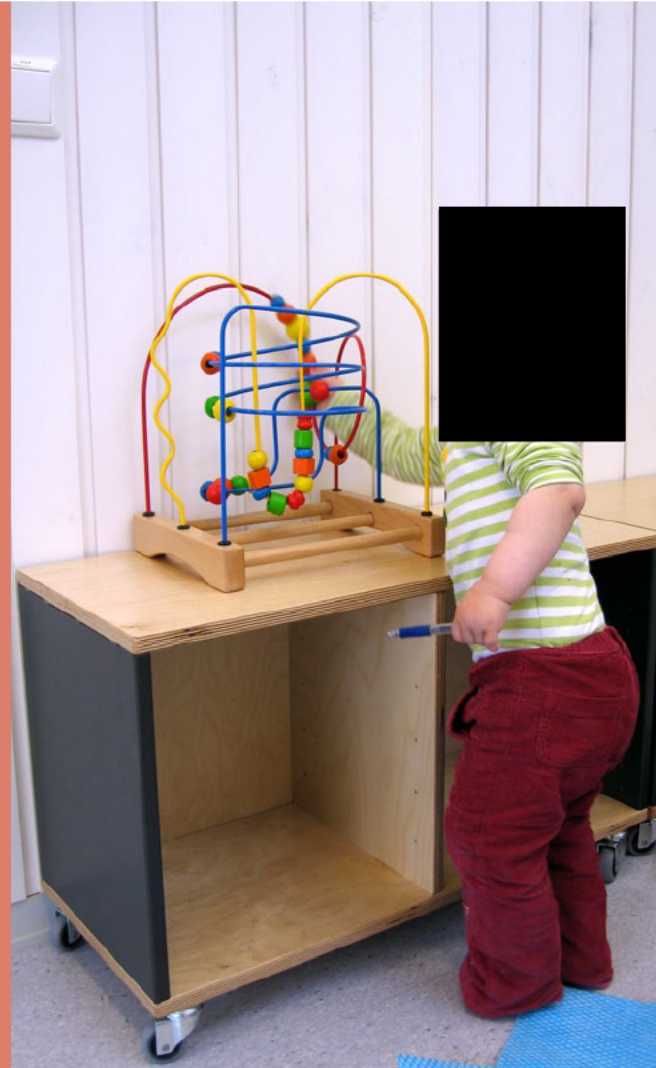
”Hjelper det fysiske miljøet oss med å arbeide mot målene?”

”Miljøet er alltid den 3. pedagog - men den kan være god eller dårlig”

Barns medvirkning

- Den voksne har makten over barnets valg
- Skal barnet klare og ville selv, må miljøet legges tilrette for det
- Barnets arbeidsmiljø med lave bord og stoler, podier, tilgjengelighet og synlig materiale med utgangspunkt i BARNLIG TOPOLOGI
- Mestring: "JEG KAN!"

Tilgjengelig og synlig materiale

- Barnet kan plukke fram det materialet det vil ha
- Barnet må se og nå opp selv
- Barn blir inspirert av det de ser - transparente bokser og innvendige vindu mellom ulike rom
- Barns læreprosesser vises: Dokumentasjoner og elevarbeid

TYDELIGHED KONTRA FLEKSIBILITET

Winie Rickens

VARIASJON I BRUK

Mockup som metode

- teste og prøve ut
- kompetanseutvikling
- medvirkning
- reell medvirkning og involvering

Hvordan tilrettelegge for gode spørsmål og svar?

MOCKUP

Mock-up [Mok-uph] modell i 1:1 simulering- utprøving
(a full size model of something large that has not yet been built,
showing how it will look or operate)

*Lettere å tørre når det ikke er for alltid,
men for å teste hypoteser*

Mockup Ungdomsskolen

Prinsipper for utprøving av større VARIASJON i læringsmiljøene:

- Rom for ALLE barn: Rom og steder hvor flere barn kan trives
- Ulike måter å sitte og lære på
- Oppdeling i soner "Rom i rommet" og tydelige "møteplasser"
- Soner for: 1. Presentasjon/formidling 2. Prosjekt/samarbeid 3. Dypdeløring/individuell arbeid
- Være trygg og "alene" i et inkluderende fellesskap
- Bruk av "trygge hjørner" (ryggdekning), vegger, gulv, planter, bevisst forhold til farger og materialer, matter, annerledes inventar som "gjør noe/har en hensikt"
- Tydelighet kontra fleksibilitet: Bygge fastmonerte podier og samlingstrapper
- Annen type innredning og måter å sette sammen inventar og utstyr på

SKIFT MELLEM 3 TYPER AF LÆRINGSAKTIVITETER:

Formidling

Projektarbejde

Fordybelse

PhD afhandling Winie Ricken 2010:
Arkitektur Pædagogik og Sundhed

Formidling

Lekent, men fast møblering

Gir oversikt i klasserommet

Formidling med rom for dialog

Fastmonterte formidlingsamfi

Noen klasserom har fastmonterte **formidlingsamfi**. Her kan man samle større eller mindre grupper.

Brukes også til

Individuelt arbeid

Samarbeid

Husk alltid bevegelse og variasjon

**Fordypning - individuelt arbeid,
men også samarbeid**

**Fordypning og individuelt arbeid også på
biblioteket**

SAMARBEID.

To samarbeidsbord og flere enkeltbord som lett organiseres til samarbeidsbord.

**Fastmonterte
bord ut mot vindu.**

**Læreren blir utfordret når
man må tenke nytt...**

Mentale pauser

- når du sitter vendt mot vindu..
- Hva skjer med fokus?

**Rom for
bevegelse**

Lydsensitivitet

Myke møbler og tepper på gulvet demper lyden i rommene.

God hjelp for lydsensitive barn.

Når noen trenger en pause kan dette fortsatt skje innenfor klasserommet/
læringsarealet

Bevegelse

Utforskende

og

**inkluderende
læringsmiljø**

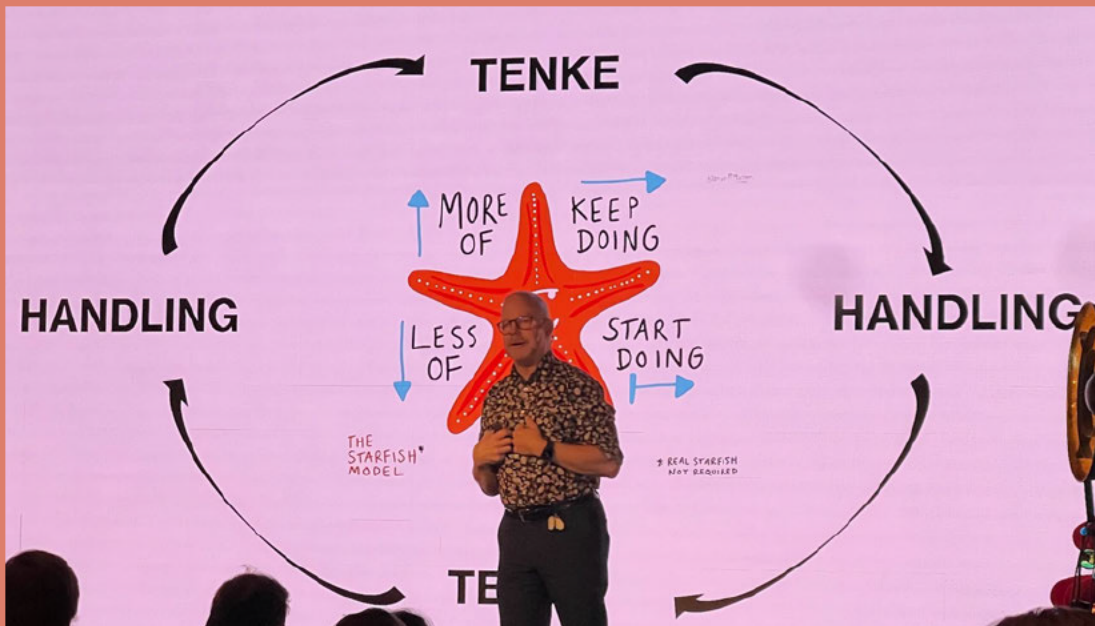
(Universitetsskoleprosjekt)

**Hvordan skaper
det fysiske
rommet
motivasjon for
læring?**

**Trivsel gir
motivasjon for
læring**

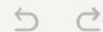
Hvordan skape inkluderende læringsmiljø i fremtidens barnehage og skole?

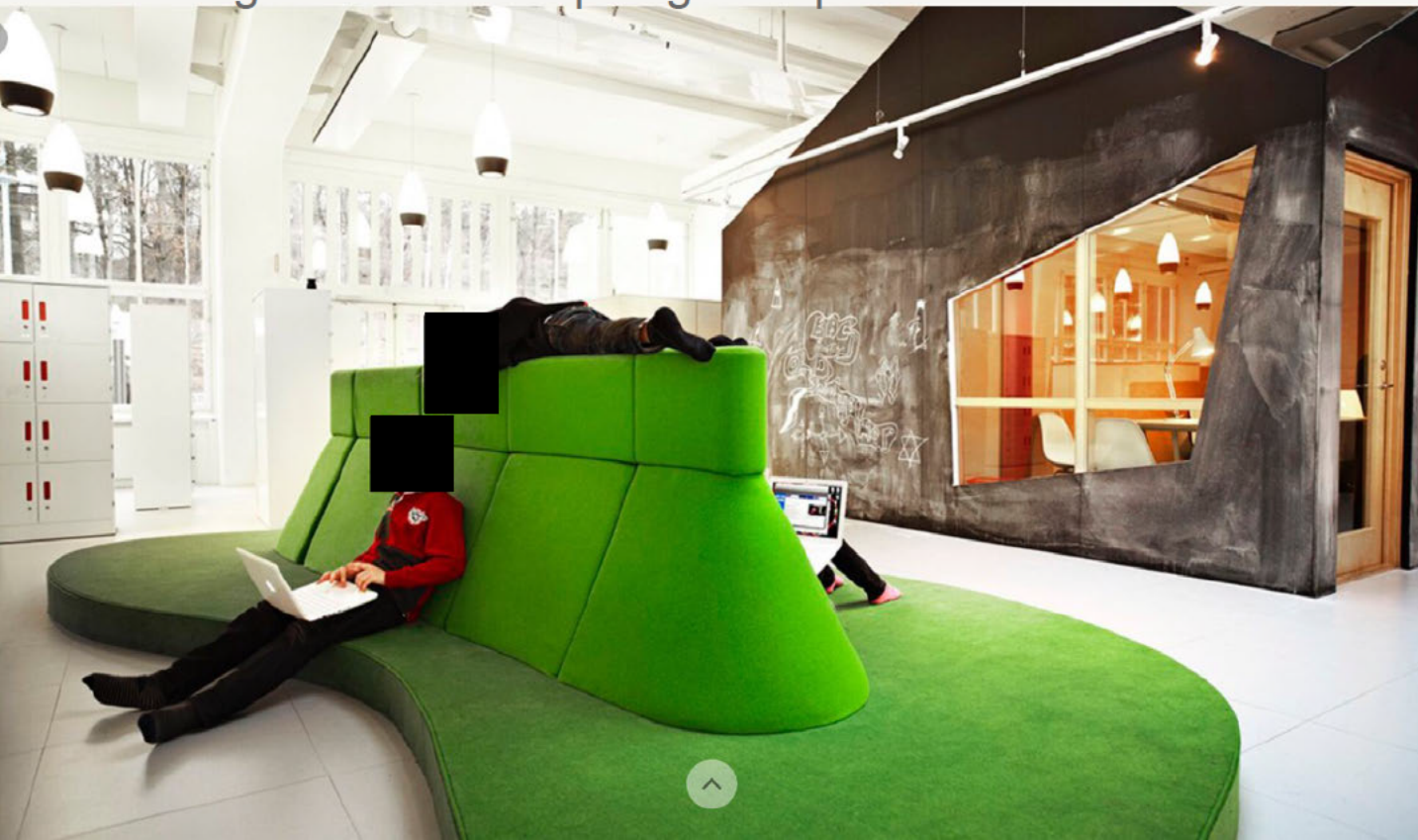
Inkluderende miljø og møteplasser

STEDER Å VLÆRE

...mange måter å sitte på og lære på...VARIASJON

Noen ganger er det godt
med god plass...

Nisjene i trinnarealene bidrar til tilhørighet, men kan også bidra til skjerming.

“Ingen går ut av klasserommet” Huseby barneskole, lærer 7. trinn

Møbler som gir skjerming

Myke møbler kan gi skjerming for sensitive barn.

Alle barn kan ha godt av en pause fra omverden.

Gir variasjon i sittestilling.

«SKJERMES» - ELLER SKJERME SEG SELV?

SKJERMET- MEN **ALLTID** EN DEL AV FELLESKAPET

lune

begunstige

våke over

dekke

skjerme

beskytte

vokte

gå i bresjen for

trygge

ivareta

bevare

verne

ESTETIKK er det viktig da?

“Vi vil eksperimentere, prøve ut nye måter å arbeide, tenke og medvirke på”

*“Vi må tenke **STORT** - ikke feil å ha en visjon, men man må gå samtidig!*

Man må begynne å gå....små steg i riktig retning....”

“Ingen vits i å møblere om, dersom man ikke ommøblerer i hodet”

“Hvordan vi møblerer skolens areal avgjør hva vi kan gjøre”

“Det handler om å utnytte potensialet i det fysiske miljøet”
Magnus Blixts, rektor Stockholm

vi må jobbe mye med Å TENKE FØR vi bygger . . .

Vi Skaper Rommets facebook-side

<https://www.facebook.com/groups/590500821398769/>

BARN&Roms facebook-side

<https://www.facebook.com/search/top?q=barn%26rom%20-%201000%20s%20p%20%C3%B8%20r%20s%20m%20%C3%A5%20>

BARN&Roms nettside

<https://www.trondheim.kommune.no/aktuelt/vare-satsingsomrader/oppvekst-og-utdanning/barnrom/hva-er-barnrom/>

BARN&Rom

TAKK FOR MEG!

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråntentjelle

r e f l e k s j o n

**Hvordan kan rom og inventar bidra til
INKLUDERING?**

